

1) системність — чітка орієнтація на розвиток цілісних уявлень про об'єкт чи процес, що вивчаються в курсі біології; 2) дидактична операційність — обов'язковість виділення базових елементів знань, визначення логічних взаємозв'язків між ними за рахунок горизонтальної та вертикальної інтеграції; 3) ергономічність — підвищення інформативної ємкості змісту навчального матеріалу; 4) економічність — збільшення ефективності опрацювання навчальної інформації, скорочення часу для пошуку та відтворення знань студентами.

Застосування фреймової технології у процесі вивчення «Біології людини» дозволяє підвищити ефективність освітнього процесу, створює умови економії навчального часу за рахунок фреймової алгоритмічності вивчення дисципліни.

КОМПЕТЕНТНІСТНИЙ ПІДХІД У СУЧАСНІЙ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРІГАЮЧІЙ ОСВІТІ

Воробйова О.М., Хлібкевич С.Б.

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

Сучасна особистість повинна відзначитися новими рисами: вміти пристосовуватись до змін у суспільстві, креативно мислити, бути здатною до навчання, швидко приймати рішення та володіти сучасними технологіями. Тому задача формування компетентностей майбутнього фахівця набуває ще більшого розголосу та дослідження, а реалізація компетентнісного підходу є однією з актуальних проблем сучасної освіти. Сьогодні набуття освітніх компетентностей є нормою освіченості студента, яка надає йому можливість в подальшому повноцінно функціонувати у сфері своєї діяльності.

Відповідно до проекту нового базового Закону України «Про освіту» однією з десяти ключових компетентностей для Нової української школи є екологічна грамотність і здорове життя. Це уміння розумно та раціонально користуватися природними ресурсами в рамках сталого розвитку, усвідомлення ролі навколишнього середовища для життя і здоров'я людини, здатність і бажання дотримуватися здорового способу життя.

Освіта, компетентність і здоровий спосіб життя у XXI столітті є одними із найважливіших факторів життєзабезпечення кожної людини. Проблема збереження і зміцнення здоров'я населення й особливо дітей залишається однією з найбільш актуальних для держави. Про це свідчать закони та постанови уряду. У Конституції України, «Основах законодавства України про охорону здоров'я», програмі «Діти України» наголошується на необхідності збереження та зміцнення здоров'я молоді. У Концепції фізичного виховання в системі освіти України відзначається різке погіршення стану здоров'я і фізичної підготовки молоді. З усією гостротою перед державою постає проблема боротьби за збереження здоров'я нації.

Здоров'язберігаюча компетентність є необхідною умовою успішної професійної діяльності сучасного педагога, котрий працює в умовах різноманітних екологічних проблем, модернізації суспільства, поширення явищ нездорового способу життя. Сучасний педагог має знати і вміти визначати реальний рівень духовного, соціального, психічного, фізичного розвитку учнів (дітей) класу (групи), прогнозувати результат своєї діяльності, оби-

рати із уже відомих, конструювати або виробляти єдину виховну технологію, яка б забезпечила особистісне зростання вихованців.

На думку Н. В. Тамарської суть поняття «здоров'язберігаюча компетентність» проявляється у проведенні профілактичних заходів і застосуванні здоров'язберігаючих технологій людьми, що знають закономірності процесу здоров'язбереження [6].

Л. Мітіна підкреслює, що здоров'язберігаючі компетентності забезпечують здатність до збереження і зміцнення професійного здоров'я [2]. У науковій літературі компетентність здоров'язбереження розглядається як основа буття людини, де основним є усвідомлення важливості здоров'я, здорового способу життя для всієї життєдіяльності особистості. На переконання В. Оржеховської, педагог, який працює на засадах педагогіки здорового способу життя, вирізняється індивідуальними здібностями та якостями, які визначають його можливості та вміння самостійно шукати, збирати, аналізувати, представляти, передавати інформацію про здоров'я, здоровий спосіб життя; моделювати та проектувати об'єкти та процеси, в тому числі — власну індивідуальну діяльність; здійснювати превентивну роботу; приймати правильні рішення, творчо та ефективно розв'язувати завдання, які виникають перед ним у процесі діяльності, запроваджувати у своїй повсякденній і професійній діяльності сучасні здоров'язберігавальні технології [4].

На підставі аналізу компонентів структур компетентності, представлених у науковій літературі, визначена структура здоров'язберігаючої компетентності педагога, до якої входять:

– **ціннісно-мотиваційний компонент**, який являє собою систему цінностей особистості педагога (основна цінність — здоров'я), мотивують його на здоров'язберігаючу діяльність, проявляється в інтересі і потребах педагога до формування ним здоров'язберігаючої компетентності;

– **когнітивний компонент**, спрямований на формування системи знань про закономірності збереження і розвитку здоров'я і прагнення до самоосвіти в питаннях здоров'язбереження;

– **особистісний** (наявність і прояв рис особистості, зумовлених характером діяльності з формування здорового способу життя свого та інших людей);

– **діяльнісний** (здатність обґрунтовано виявляти та раціонально застосовувати шляхи і засоби для найбільш ефективного досягнення мети).

Когнітивний компонент варто розглядати як сукупність теоретичних медико-біологічних, психолого-педагогічних і методичних знань; умінь педагога педагогічно мислити, що, в свою чергу, передбачає наявність аналітичних, прогностичних, проєктивних, а також рефлексивних умінь [1].

До показників, що свідчать про рівень розвитку когнітивного компоненту здоров'язберігаючої компетентності вчителя, належать: знання суті і змісту понять «здоров'я» і «здоровий спосіб життя», основних показників складових здоров'я людини (фізичного, психічного, психологічного, соціального і духовного); знання про соматичку, фізичні властивості організму людини, санітарно-гігієнічні вимоги до організації навчально-виховного процесу; розуміння чинників, що впливають на здоров'я; знання основних характеристик здоров'язберігаючих технологій; умінь вивчати, аналізувати та оцінювати стан власного здоров'я і здоров'я учнів, прогнозувати можливі зміни стану здоров'я учнів залежно від створених умов.

Компонент особистісних і професійних якостей педагога, що включає такі особистісні якості, як організованість, відповідальність за власне

здоров'я, доброзичливість, вимогливість до себе, працьовитість, ініціативність, енергійність, наполегливість, рішучість, самовладання, а також професійно-значущі якості, а саме: інтерес до людей, любов до дітей, тактовність, емпатія, толерантність, рефлексія.

Серед показників розвитку емоційно-ціннісної здоров'язбережувальної компетенції виділяють такі показники: висока мотивація на виховання здоров'язберігаючих якостей в учнів; переконаність в необхідності передачі своїх знань для здоров'язбереження учнів; виявлення пізнавального інтересу до проблеми збереження здоров'я підростаючого покоління.

Діяльнісний компонент здоров'язбережувальної компетенції вчителя передбачає володіння тими уміннями і прийомами діяльності, які забезпечують формування в учнів переконань у необхідності дбайливого ставлення до свого здоров'я [1].

Всі компоненти структури здоров'язберігаючих компетентностей педагога взаємопов'язані. Кожна конкретна ситуація вимагає певного підбору здібностей, якостей особистості, готовності педагога до здоров'язберігаючої діяльності.

Отже, проблема формування здоров'язберігаючої компетентності є однією з пріоритетних в контексті підготовки вчителя як такої, що має визначальний характер для формування здоров'язберігаючого освітнього середовища у поліпшенні здоров'я школярів. Кожен майбутній педагог повинен усвідомлювати особисту відповідальність за створення умов, які дають змогу «не нашкодити» фізичному та психічному благополуччю, на реалізацію методів і засобів навчання відповідно до фізіолого-психологічних принципів збереження здоров'я та вихованню високої культури здоров'я в усіх учасників навчально-виховного процесу. Вирішення проблем збереження власного здоров'я закладено в самій людині, у знанні та розумінні нею проблем формування, збереження, зміцнення і відновлення його, а також в умінні дотримуватись правил здорового способу життя. Люди повинні усвідомлювати, що майбутнє кожного, як і держави в цілому — за здоровим поколінням, бо фізично і морально здорова людина здатна творити і приносити користь іншим людям.

Формування життєвих компетентностей Нової української школи сприятиме розвитку суспільства освіченого загалу, високої культури і рівних можливостей. Саме таке суспільство забезпечує європейську якість життя, у якому освічена людина може бути справді вільною, вміти навчатися впродовж життя, критично мислити, ставити цілі та досягати їх, бути здатною до участі у міжкультурному спілкуванні.

Література

1. БондаренкоТ.Є. Визначення структури здоров'язберігаючої компетентності майбутніх вчителів біології / Т.Є. Бондаренко // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. – Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка, 2012. — №1(19). — С. 214-223.
2. Митина Е. П. Здоровьесберегающие технологии сегодня и завтра / Е. П. Митина // Начальная школа. — 2006. — № 6. — С. 56-59.
3. Митчик О., Сапожник О. Етапи формування здоров'язбережувальної компетенції в студентів вищих навчальних закладів / Олександр Митчик, Олена Сапожник // Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві : збірник наукових праць.– 2011. — №. 3 (15). — С.75-79.
4. Оржеховська В. М. Педагогіка здорового способу життя / В. Оржеховська // Шлях освіти. — 2004. — № 7. — С. 11-12.

5. Пометун О.І. Дискусія українських педагогів навколо питань запровадження компетентнісного підходу в українській освіті / О.І.Пометун // Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи / за заг. ред. О.В.Овчарук. — К. : К. І. С., 2004. — 112 с.
6. Тамарская Н. В. Управление учебно-воспитательным процессом в классе (здоровьесберегающий аспект): Учебно-методическое пособие для учителя / Тамарская Н. В. Русакова С. В., Гагина М. Б. — Калининград: Изд-во КГУ, 2002. —С.31.

МЕХАНІЗМ ЕМОЦІЙ ТА ЙОГО ВПЛИВ НА НАВЧАННЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

Гриньова В.С.

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

Емоції (від лат. — хвилюю, збуджую) мають надзвичайно важливе значення в житті людини. Емоції — це здатність людини глибоко, сильно і тонко відчувати й переживати події [1]. Джерелом емоцій і почуттів є об'єктивно існуючі предмети і явища, діяльність, зміни, які відбуваються в організмі. Своєрідність емоцій визначається потребами, мотивами, прагненнями, намірами людини, особливостями її волі, характеру. При зміні будь-якого з цих компонентів змінюється відношення людини до дійсності [2]. Навчальна діяльність пов'язана з емоційними переживаннями. Оволодіння знаннями — це подолання важких навчальних ситуацій. Постійна дія емоційних факторів, пов'язаних з навчанням, значно підвищує напруження функціонування психологічної системи людини. Важливим аспектом навчально-виховного процесу є застосування заходів, які підвищують адаптаційну здатність організму до емоційних переживань [5].

Емоційне життя студента визначається характером і змістом навчальної діяльності. Пізнання нового, цікавого приносить йому насолоду, задоволення, що є мотивами цього процесу. Найвищу насолоду і задоволення від навчальної діяльності студент отримує у стані натхнення, що робить навчання ефективним. Натхнення пов'язане з творчим характером навчального процесу, впливає на психічні функції, що є основою емоційного підйому. Захоплення творчою задачею, емоційне переживання є джерелом психофізичної енергії, яка піднімає на більш високий рівень роботу механізмів психічної діяльності уваги, пам'яті, мислення, уяви.

Видатний учений Ч. Дарвін показав, що зовнішні емоційне вираження у живих істот так само еволюціонує, як і їх анатомія. Згідно з цією концепцією, зовнішньо емоційна експресія є спадковою і виконує в житті організму адаптивну функцію.

У людини завдяки емоціям головна соціально-психологічна функція полягає у розумінні один одного, налаштуванні на сумісну діяльність і спілкування. В діяльності багатьох викладачів вищої школи відчувається недооцінка емоційного фактору в навчанні студентської молоді. Викладачі не приділяють увагу активізації інтелектуальної сфери психіки студентів, часто не коректують аудиторне і самостійне навчання студентів з урахуванням їх індивідуальних емоційно-вольових особливостей [4].

Емоції виникають як безпосередні реакції на речі і явища, які нас оточують, емоції пов'язані з першим враженням. Поява на заняттях роздратованого викладача викликає негативні емоції у студентів. Створення